

Fenomenologie van de evolutie

Jos Verhulst

Tijdens de eerste zittingen gaan we in op een aantal basisbegrippen van de fenomenologische methode.

Vooreerst onderzoeken we het waarheidsbegrip en de vereisten waaraan moet voldaan worden om tot een consistent waarheidsbegrip te komen. We zullen vertrekken van het onherleidbaar karakter van het begrip waarheid, dat voortvloeit uit de vaststelling dat iedere uitspraak die we kunnen doen over het waarheidsbegrip reeds de beschikking over dit waarheidsbegrip vooronderstelt. De antropologische en filosofische gevolgen van deze vaststelling zullen worden geïnventariseerd.

Vervolgens wordt onderzocht wat een fenomeen is. Aan de hand van de vieroorzakenleer van Aristoteles wordt de algemene structuur van het fenomeen in kaart gebracht. Er zal ook ingegaan worden op de vraag, in welke zin we een begripsmatig onderscheid kunnen maken tussen fenomenen in de dode natuur, fenomenen in de levende natuur, bewustzijnsfenomenen en tenslotte zelfbewuste vrije daden.

In het tweede gedeelte van de voordrachtenreeks wordt de verhouding tussen mens en dier besproken vanuit een algemeen evolutionair gezichtspunt. Hierbij zal opnieuw een beroep gedaan worden op de begrippen die tijdens de eerste uiteenzettingen werden ingevoerd.

De mens zal vergeleken worden met de niet-menselijke primaten en met zoogdieren in het algemeen, vanuit een aantal anatomische gezichtspunten. Vervolgens zullen we de vergelijking (uiteraard zeer beknopt) ook uitbreiden tot de manteldieren, de stekelhuidigen, de protostomen en de holtedieren. We zullen proberen om met behulp van de fenomenologische methode de vastgestelde overeenkomsten en verschillen begripsmatig in beeld te krijgen.

Tot slot zullen we, vanuit het biologisch-evolutionair overzicht, weer teruggrijpen naar onze aanvankelijke uitgangspunten. We zullen onder meer peilen naar de betekenis van het feit dat de evolutie een zelfbewust wezen voortbrengt dat in staat is om het waarheidsbegrip direct te vatten.

dagelijks van 9u tot 10u30

De toekomst van het sociale

Hans Annoot

Het sociale leven staat steeds meer onder druk. Vertrouwde patronen, sociale tradities, levenszekerheden, verliezen hun vanzelfsprekendheid. Hernieuwde opflakkingen van fundamentalisme, nationalisme en andere surrogaten voor echt sociaal cement, lijken de klok terug te willen draaien. Aan wie daar niet warm voor loopt, bieden media, commercie en reclame nieuwe 'levensstijlen' aan die we met de wisselende modes van de dag kunnen omruilen. Do your thing, maakt niet uit wat. The sky en vooral uw budget zijn de limit om u te onderscheiden (en meteen ook te conformeren: ambiguïteit alom).

Sociologen spreken reeds enkele decennia over de zich steeds verderzettende individualisering en duiden die – niet geheel ten onrechte – als een bedreiging.

Rudolf Steiner gaf met zijn sociologische basiswet reeds aan dat de mens zich steeds meer uit de sociale verbanden zal losmaken. Dit sociale desintegratieproces hangt samen met wat hij het tijdperk van de bewustzijnsziel noemt. Het ontstaan van 'het sociale vraagstuk' bestempelt Rudolf Steiner als een onvermijdelijk gevolg van deze ontwikkeling van de bewustzijnsziel. Deze verzelfstandiging van de mens is onomkeerbaar en noodzakelijk maar heeft ook een keerzijde: versterkt egoïsme en egocentrisme.

Hoe ziet de toekomst van het sociale er uit? Welke mogelijkheden kunnen we uit de idee van de sociale driegeliding putten? En wat hebben we zelf te doen, ideale maatschappijvorm of niet? Hoe kunnen we het sociale oefenen in ons eigen leven en werksituatie?

Het opschrift boven de toegangspoort van de orakeltempel te Delphi is hier het leidmotief: KEN U ZELVE. Wat zijn de menskundige grondslagen van het sociale leven?

Hoe kunnen we onszelf begrijpen als vrije, in zichzelf gegronde persoonlijkheden (*Waarheid en wetenschap*) en tevens schepers zijn van een gezond en menswaardig gemeenschapsleven? En niet onbelangrijk: welke valkuilen spannen we elke dag voor onszelf? Hoe varen we steeds opnieuw heelhuids tussen de Skylla en Charibdis van de bewustzijnsziel door in grote en kleine levensmomenten?

dagelijks van 11u tot 12u30

Van actualiteit tot geschiedenis Oefeningen in het door-kijken

Christine Gruwez

Is geschiedenis te herleiden tot fictie? Grotere of kleinere verhalen die in dienst staan van waarden en normen, op hun beurt een samenleving in een welbepaalde richting sturen en in ieder geval de waarheid geweld aandoen? Zelfs als het om recente gebeurtenissen gaat?

Het volstaat om dag na dag de actualiteit 'te volgen om vast te stellen hoe deze vertekening van de 'ware toedracht' in zijn werk gaat. Steeds opnieuw blijken er 'hogere belangen' die eisen om de feiten in een 'aangepast' daglicht te stellen. Bijvoorbeeld: de dossiers in verband met de geheime gevangenschappen en folterpraktijken van de CIA kunnen in naam van de internationale en nationale veiligheid niet zomaar worden vrijgegeven.

Niet verwonderlijk dat deze systematische verdoezeling allerlei 'conspiracy theories' in het leven roept!

Het gaat er echter niet om 'achter' de feiten te kijken, maar om er 'doorheen' te kijken! Rudolf Steiner heeft met het begrip 'geschiedkundig symptoom' een methodiek ontwikkeld, niet om *achter*, maar om *door* de feiten te kijken. Een oefening in het 'samen-lezen' van twee parallelle stromen, waarvan de ene de intenties die in de geschiedenis werken bevat en de andere de manifestaties van deze intenties in de feiten uitdrukt. Tussen intentie en actualisatie speelt zich de geschiedenis af.

Wanneer men enkel naar de geestelijke intenties kijkt of enkel naar wat zich op het vlak van de feiten voordoet, komt men nog niet tot de ware toedracht. Deze ontstaat in de wisselwerking tussen intentie (geestelijk) en actualisatie (fysiek).

Het is de bedoeling om deze methode aan enkele case-studies te oefenen, zoals o.a. een vergelijking tussen geschiedenisboeken uit Griekenland en Turkije betreffende Cyprus, de moord op Franz-Ferdinand in Sarajevo, de atoombommen op Nagasaki en Hiroshima. Onderzoeksvragen hierbij zullen zijn:

1. Wat is een intentie en hoe kan ik die op het spoor komen?
2. Wat is een feit en hoe kan ik dit 'aflezen' uit de stroom van nieuwsberichten?
3. Waaruit bestaat de wisselwerking tussen beide?

dagelijks van 16u tot 17u30

Aanbevolen lectuur

Nieuwsberichten (BBC, CNN, Al Jazeera, VRT etc) en kranten (Le Monde, De Morgen, International Herald Tribune, etc.), Rudolf Steiner, *Geschiedliche Symptomatologie* en *Das Karma der Unwahrhaftigkeit, I en II*

in de namiddag worden workshops georganiseerd, o.a. over meditatie – het programma hiervan is nog niet bekend

De **Zomeruniversiteit Antroposofie** wordt georganiseerd door de vzw's *Antroposofische Vereniging in België* en *Via Libra*.

Het organisatiecomité bestaat uit: Hans Annoot, Roxanne Deceuninck, Mattias Goderis, Werner Govaerts, Christine Gruwez, David Joëts en Jos Verhulst.

Praktische informatie kan het snelst verkegen worden via e-mail: info@via-libra.be.

Avondvoordrachten

1. Rudolf Steiner en de antroposofie

Werner Govaerts

We kijken zowel naar de persoon Rudolf Steiner, zijn ontwikkeling en zijn werk, als naar de perceptie van deze persoon.

zaterdag 31 juli om 20u

2. Een basisinkomen voor iedereen?

Pieter Vereertbrugghen

In Duitsland zeer actueel – in België ondertussen weer ondergesneeuwd: de idee van het basisinkomen. We kijken naar mogelijkheden, opportuniteiten en mogelijke consequenties.

zondag 1 augustus om 20u

3. Antroposofie en jongeren

Roxanne Deceuninck, Mattias Goderis, David Joëts

Rudolf Steiner zelf heeft altijd aandacht gehad voor de jongeren. Zie bijvoorbeeld het boek *Om te zien moet je een hart hebben*, waarop hier dieper zal worden ingegaan.

maandag 2 augustus om 20u

4. Nietzsche en Steiner

Wilbert Lambrechts

Rudolf Steiner heeft Nietzsche nog gekend. Over de verhouding tussen beider filosofie.

dinsdag 3 augustus om 20u

5. Pieter Pauwel Rubens en de 2 Jezuskinderen

Jos Verhulst

Pieter Pauwel Ruens geloofde dat er twee Jezuskinderen waren geboren en verwerkte deze overtuiging in zijn schilderijen. We bekijken en analyseren enkele van zijn werken.

woensdag 4 augustus om 20u

de volgorde van de avondvoordrachten ligt nog niet vast ; ook de thema's van voordrachten 2 en 4 kunnen nog wijzigen!

ZOMER- UNIVERSITEIT ANTROPOSOFIE

- plaats: Coo in de Belgische Ardennen
(de precieze plaats wordt later meegedeeld)
verblijf in tweepersoonskamers in een groot vakantiehuis
- data: van zaterdag 31 juli (20u) tot donderdag 5 augustus (18u)
- prijs: 350 euro, all in
- inschr: 09/233 54 58 – info@antroposofie.be

Intentieverklaring

Antroposofie is geen leer, maar een vorsingsweg. In minder materialistische tijden als deze zou de toevoeging 'antroposofie' in de titel overbodig zijn. Antroposofie beoefenen is ten gronde niets anders dan natuurlijke menselijke wijsheid cultiveren en op de gewone en natuurlijke wijze aan menselijke kennisverwerving doen. Het filosofisch materialisme heeft echter onze onderzoekspraktijken en leermethoden zodanig beschadigd dat men uitdrukkelijk moet aangeven met deze aberratie te willen breken. De gewone en met onze menselijke natuur overeenkomende onderzoekswijze is ons, paradoxaal genoeg, niet langer als een vanzelfsprekendheid gegeven. Ze moet actief en doelgericht en met grote moeite opgezocht worden en in ere hersteld. In de mate dat van daadwerkelijk antroposofisch leven sprake is, worden voortdurend onderzoeksresultaten gegenereerd. Iedere mens die als mens leeft, brengt onderzoeksresultaten voort. Het gaat dan vaak over kleine inzichten of verborgen stappen voorwaarts op het vlak van zelfkennis of mensenkennis in het algemeen. Of ook over inzichten van meer wetenschappelijke of algemeen maatschappelijke aard. Bevindingen van het laatste type komen aan bod op deze Zomeruniversiteit Antroposofie. De term 'Zomeruniversiteit' dekt een welomlijnde lading. Ten eerste is het de bedoeling dat in de uiteenzettingen logisch doordachte en/of nauwkeurig gecontroleerde inzichten en feiten worden gebracht. Leerstellingheid, wolligheid en groepsgesprekigheid zijn vijanden van de Zomeruniversiteit. Ten tweede verwijst de term 'universiteit' ook naar het universeel karakter van de gebrachte inhouden en naar een geprononceerde wil om een gedegen inspanning te leveren ter verwerving van kennis en inzicht. Dat betekent o.a. dat er gedurende een aantal uren per dag wel degelijk wordt gedoceerd ... Het doel is dat de deelnemers door hun werk aan de zomeruniversiteit zich sterken naar ziel en geest, om nadien vruchtbaarder te kunnen functioneren in hun werkveld en in hun menselijke omgeving.

ZOMER- UNIVERSITEIT

ANTROPOSOFIE